

Úřad městské části Praha 10

Odbor školství
Vinohradská 3218/169
100 00 Praha 10

Email: Michaela.Buchnickova@praha10.cz

Vaše značka / Your reference	Naše značka / Our reference 2-0010-25	Datum / Date 24. února 2025
------------------------------	--	--------------------------------

Věc: Stanovisko k opatřením proti tzv. „spádové turistice“ v oblasti ZŠ

Vážené dámy, vážení pánové,

na základě Vašeho emailového požadavku ze dne 19. února 2025 Vám tímto předkládáme naše právní stanovisko.

Požadavek

Předmětem tohoto stanoviska má být posouzení návrhu metodiky Prahy 10 ve věci boje s tzv. „spádovou turistikou“ v oblasti přijímání na základní školy. Tato metodika vychází z obdobných dokumentů používaných jinými městskými částmi.

Aktuální stav

Takzvaná spádová turistika je situace, kdy rodiče přepisují trvalé bydliště svých dětí na adresu blíže škole, ale na kterou nemají kvůli spádovosti nárok, protože na dané adrese fakticky nepobývají.

Proti tomu se rozhodly brojit některé městské části tím, že požadují prokázat, že dané dítě a alespoň jeden z rodičů na dané adrese trvalého bydliště skutečně bydlí.

Aktuálně se řeší případ Městské části Prahy 6. Tato si daný postup prosazuje, a to i proti rozhodnutí magistrátu i ministerstva. Cca. od roku 2023 se konkrétní případ řeší v rámci správního řízení, kdy rodiče jednoho žáka napadli rozhodnutí o nepřijetí a odvolali se na pražský magistrát. Ten nařídil škole, aby dítě přijala. Praha 6 ale na rozhodnutí reagovala správní žalobou. Ve věci zatím nebylo rozhodnuto.

Zákonná úprava

Podle ust. § 36 odst. 7 školského zákona¹ je ředitel spádové školy povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.

Podle ust. § 36 odst. 5 školského zákona platí, že žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu (§ 178 odst. 2), v němž má žák místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu žáka (dále jen „spádová škola“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu.

¹ zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Ust. § 178 odst. 2 školského zákona vymezuje, jak se tvoří spádové oblasti. V případě Prahy, resp. jejích částí, spádové oblasti stanovuje obecně závaznou vyhláškou zastupitelstvo hlavního města Prahy.

Při ověřování informací o trvalém pobytu vychází ředitel z údajů poskytnutých obecním úřadem, které mu poskytne s dostatečným předstihem před termínem zápisu. Seznam obsahuje vždy jméno, popřípadě jména, a příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu dítěte, v případě cizince místo pobytu dítěte (ust. § 36 odst. 8 školského zákona).

Je tedy jisté, že školský zákon vyžaduje povinnost:

- dítěte k plnění povinné školní docházky, počínaje dosažením šestého roku věku;
- zákonného zástupce přihlásit dítě k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku;
- obce poskytnout škole s dostatečným předstihem před termínem zápisu k povinné školní docházce seznam dětí, pro které je tato škola spádová;
- ředitele spádové školy přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu.

Z hlediska povinností přijmout dítě do spádové školy školský zákon také nikterak nespécifikuje časový okamžik (datum), k jakému by měl trvalý pobyt platit. Z logiky věci by to mělo být k okamžiku přihlášky dítěte k povinné školní docházce. Škola však vychází z údajů z přihlášky a jejich ověření podle údajů poskytnutých obcí. To budou s vysokou mírou pravděpodobnosti odlišné okamžiky a v praxi budou vznikat časové „mezery“ mezi těmito okamžiky.

Z uvedeného tedy plyne, že ředitel spádové školy musí přednostně naplňovat kapacity (povolené počty) žáků dětmi, které mají trvalý pobyt v příslušném školském obvodu. *A contrario* by z daného ust. mělo vyplývat, že ředitel nemusí vyhovět všem žákům s místem trvalého pobytu, pokud by přijetím přesáhl povolený počet.

Zákon neřeší situaci, jak se má postupovat v případě, že počet uchazečů spadajících podle trvalého bydliště převyšuje stanovenou výši povoleného počtu žáků v dané škole uvedenou ve školském rejstříku.

Nelze se inspirovat (opřít) ani o analogii situace, kdy dojde ke změně trvalého bydliště žáka ať už následně nebo v průběhu povinné školní docházky. Školský zákon tuto problematiku neřeší zcela jasně. Názory na to, zda je ředitel povinen přijmout žáka v případě změny trvalého bydliště, se různí.

V ust. § 49 odst. 1 školského zákona se uvádí, že o přestupu žáka základní školy do jiné základní školy rozhoduje na základě žádosti zákonného zástupce žáka ředitel školy, do které se žák hlásí. Rozcházejí se názory na to, zda je ředitel školy povinen přijmout žáka do spádové školy, kde má nově bydliště. Jeden názor říká, že pokud důvodem pro přestup žáka základní školy do jiné základní školy je změna bydliště a s tím související změna spádové školy, je ředitel nové spádové školy povinen tohoto žáka přijmout (pokud není naplněna kapacita školy; v takovém případě je obec, v níž má žák nové trvalé bydliště, povinna zajistit možnost plnění povinné školní docházky v jiné škole). Opačný názor pak uvádí, že na přestup nemá žák automaticky nárok, ředitel může žádost zamítnout (nejčastěji z důvodu naplněné kapacity školy), musí však postupovat v obdobných případech stejně.

Nicméně i v tomto případě bude platit, že ředitel povinnost nemá, pokud by byl překročen stanovený limit povoleného počtu žáků.

Posouzení návrhu metodiky

Městská část předložila k posouzení dokument „Doporučující postup - městské části Praha 10 pro ředitele základních škol zřízených městskou částí Praha 10 k ověřování trvalého pobytu zájemců o zápis k základnímu vzdělávání do spádových základních škol“ (dále také jen jako „**metodika**“).

V tomto dokumentu se navrhuje, aby byla v případě převisu hlásících se žáků nad limit stanovený výší povoleného počtu žáků zkoumána tzv. materialita trvalého bydliště. Účelem je předejít problému spádové turistiky a ochránit tak žáky, kteří skutečně mají bydliště ve spádovém území.

Magistrát (jako odvolací orgán) a ministerstvo školství zastávají názor, že z hlediska školského zákona nelze přezkoumávat, zda je trvalé bydliště žáka skutečné nebo fiktivní (tj. účelově změněné pouze ve snaze získat zvýhodnění při přijímacím řízení).

Naopak metodika obecně odkazuje na judikaturu soudů (ve věcech voleb), kdy byla posuzovaná právě otázka změny adresy trvalého bydliště za účel získání práva volit v komunálních volbách.

Provedli jsme v této věci rešerši judikatury a pokud se nám podařilo správně dohledat, pak tuto otázku řešil Ústavní soud ČR ve svém nálezu sp.zn. Pl. ÚS 6/11.

Ústavní soud se v tomto rozhodnutí zabýval otázkou posuzování trvalého bydliště z hlediska volebního zákona (a tzv. volební turistiky). Soud považoval za nepřijatelné, aby se přezkum neplatnosti voleb zúžil pouze na posouzení platnosti ve vztahu k zákonu o evidenci obyvatel a nebyla posouzena i zákonnost a platnost voleb ze širšího hlediska dopadu změny trvalého pobytu určitého počtu občanů bezprostředně před volbami na celý volební proces jako takový.

Ústavní soud v daném rozhodnutí vyslovil názor, že byt je pojem trvalý pobyt z hlediska zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel definován jako „evidenční údaj“, tj. čistě formální, je v případě voleb a volebních seznamů nutné přistupovat k jeho faktickému/materiálnímu výkladu. Ústavní soud se zde odkazoval i na své dřívější rozhodnutí ve věcech souvisejících s udělováním občanství, kde uvedl, že trvalým pobytem je třeba takto rozumět pobyt v místě stálého bydliště člověka, to jest zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání a v němž se také zdržuje s úmyslem zdržovat se zde trvale.²

A ačkoliv nelze vyloučit, že by se daná argumentace o nutnosti zkoumat materialitu bydliště mohla použít i ve věci „boje proti spádové turistice“, je nutné zdůraznit, že:

- a) Ústavní soud posuzoval danou problematiku ve vztahu k výkonu volebního práva (tj. základního práva z okruhu práv politických), a tudíž z hlediska fungování základních demokratických principů.

V námi posuzované věci jde o otázky základní školní docházky, která bude mít přece jenom nižší relevanci.

- b) Především je ale nutné zdůraznit, že v posuzované věci byla účelovost změny adresy jasně prokázána a byla „do očí bijící“.

Skutkově šlo o to, že se v období několika týdnů před datem konání obecních voleb přihlásilo na adresu ubytovacího zařízení, konkrétně pak do bytu 2+0 o výměře 48 m², asi 34 osob; navíc předmětná nemovitost byla ve vlastnictví jednoho z kandidátů. Tyto skutkové okolnosti byly v řízení prokázány.

² Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. Pl. ÚS 9/94.

V tomto ohledu bude v metodice navrhovaný způsob zkoumání okolností změny bydliště (změna proběhla v posledních méně než třech měsících) s velkou mírou pravděpodobnosti málo průkazný k tomu, aby bylo dostatečně osvědčeno, že šlo pouze o formalitu.

Je však ale nutné připustit, že požadovat další podklady (např. údaje o platbách za elektřinu, resp. o spotřebě apod.) by bylo excesivní a není zcela jisté, zda má škola na takové údaje nárok.

Nelze proto s jistotou konstatovat, že přednětná judikatura bude uplatněna i pro účely řešení problémů se školskou spádovou turistikou.

V tomto světle by stálo za úvahu, zda by škola nemohla jako přijímací kritérium v případě převisu poptávky uchazečů s trvalým bydlištěm ve spádové oblasti stanovit délku trvalého pobytu. Jinými slovy: pokud bude škola nucena odmítnout uchazeče z důvodu překročení kapacit, mohla by jako objektivní kritérium pro vyřazení uchazečů použít kritérium délky trvalého pobytu; přednost by dostali uchazeči s delší dobou trvalého pobytu. Takové kritérium by bylo „spravedlivější“, než např. určovat výběr uchazečů losem.

Posouzení

Z výše uvedeného je zjevné, že navrhovaná metodika bude z hlediska účinnosti boje proti spádové turistice problematická.

Neda se však jednoznačně konstatovat, že by navrhovaná metodika byla protiprávní.

***

Doufám, že jsem řádně naplnil Vámi požadované posouzení. V případě dalších otázek Vám jsem kdykoli k dispozici.

V úctě

advokát v plné moci